ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η κοινωνία μας περνά ένα στάδιο ταχύτατων μεταλλαγών και ανακατατάξεων, όπου αμφισβητούνται αξίες και θεσμοί. Σήμερα οι θεσμοί έχουν γίνει πολύμορφοι και σύνθετοι, ενώ ταυτόχρονα όσοι άντεξαν στο χρόνο μετασχηματίστηκαν για ν' αμυνθούν στις νέες συνθήκες ζωής.

Αυτών των κοινωνικών αλλαγών τον αντίκτυπο υπέστη και ένας θεσμός πανάρχαιος, ο οικογενειακός, που στις μέρες μας περνάει βαθιά κρίση όσον αφορά τη δύναμη και το ρόλο του. Η σπουδαιότητά του αναγνωρίστηκε από πολύ παλιά και αναγνωρίζεται και σήμερα. Γι' αυτό το λόγο οι κοινωνίες περιέβαλαν και με νομικό χαρακτήρα το γάμο και την οικογένεια, για να την καταστήσουν δεσμό όσο το δυνατόν αδιάλυτο.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Οικογένεια είναι μία ομάδα ανθρώπων που συνδέονται με δεσμούς αίματος και ζουν κάτω από την ίδια στέγη. Είναι μια μορφή συμβίωσης σταθερού χαρακτήρα. Εκείνο που επιβάλλει τη μόνιμη σύνδεση και συγκατοίκηση είναι κυρίως η τεκνογονία και η ανάγκη συντήρησης και ανατροφής των τέκνων.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι πρωτόγονες κοινωνίες αποκαλούνται μητριαρχικές, γιατί η γενιά του κάθε μέλους καθορίζονταν από τη μητέρα και τους συγγενείς της. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, καθώς ο άνδρας άρχισε να ασχολείται με την καλλιέργεια της γης, απέσπασε από τη γυναίκα όλες τις γεωργικές, βιοτεχνικές δουλειές και με τον τρόπο αυτό απέκτησε κοινωνική υπεροχή. Έτσι, έγινε κύριος της οικογένειας, διαμορφώθηκε ο τύπος του πατέρα – αφέντη με τις απεριόριστες εξουσίες πάνω στα μέλη της οικογένειας. Έπρεπε να έρθει ο Χριστιανισμός με τις ανθρωπιστικές ιδέες του, για να σπάσει η ακαμψία της πατριαρχικής αυτής νοοτροπίας. Σήμερα η πατρική εξουσία έχει δώσει τη θέση της στη γονική αυθεντία ή στο γονικό λειτούργημα που ασκείται από τους δύο γονείς από κοινού. Ο θεσμός της οικογένειας λοιπόν έχει αλλάξει πολλές φορές μέσα στην

ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

ιστορία. Στην εποχή μας έχει επικρατήσει η πυρηνική μορφή της οικογένειας, που αποτελείται από τον άνδρα, τη γυναίκα και τα παιδιά ως την ενηλικίωσή τους.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1. Η οικογένεια αποτελεί το πρώτο περιβάλλον, κοινωνικό σχήμα με το οποίο έρχεται σε επαφή ο άνθρωπος.

2. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η ανάπτυξη της προσωπικότητας σημαίνει επιτυχή συνδυασμό ανάπτυξης σωματικών δυνάμεων και ηθικοπνευματικών, νοητικών και συναισθηματικών στοιχείων, τότε η οικογένεια είναι εκείνη που θα δώσει τα πρώτα ερεθίσματα για την ανάπτυξη αυτών των στοιχείων.

3. Επίσης, μέσα στην οικογένεια το παιδί θα γνωρίσει τη στοργή, την αγάπη, την τρυφερότητα και την ασφάλεια, στοιχεία απαραίτητα για την ομαλή ανάπτυξή του.

4. Στο οικογενειακό περιβάλλον το άτομο θα καλλιεργήσει νοητικές λειτουργίες, όπως την κρίση, τη μνήμη, τη φαντασία, την παρατηρητικότητα, την αντίληψη.

5. Το παιδί φέρει ορισμένες έμφυτες καταβολές και κλίσεις, οι οποίες, για να έρθουν στην επιφάνεια και να αναπτυχθούν, έχουν ανάγκη από τα κατάλληλα ερεθίσματα. Η οικογένεια λοιπόν, με τη συμπεριφορά της καθορίζει αν θα ανασύρει στην επιφάνεια ή θα καταστείλει τις τάσεις αυτές.

6. Ακόμα και στη μετάδοση κληρονομικών, βιολογικών χαρακτηριστικών ενέχει ευθύνη η οικογένεια.

7. Μεταδίδει επίσης την ιδεολογία της, την κοσμοθεωρία της. Δε θα πρέπει να παραγνωρίζουμε το ρόλο της οικογένειας ως φορέα κοινωνικοποίησης. Σύμφωνα μ' αυτή την άποψη η οικογένεια:

α) Μαθαίνει στον άνθρωπο κανόνες συμπεριφοράς, αφού ενσαρκώνει κοινωνικά πρότυπα και αξίες. Μέσα στην οικογένεια το παιδί αξιολογεί και αξιολογείται, κρίνει τις δυνάμεις του και μαθαίνει να αγωνίζεται για την επίτευξη των στόχων του.

ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

β) Ο άνθρωπος αποκτά το λεγόμενο οικογενειακό πνεύμα, το οποίο τον χαρακτηρίζει σε όλη του τη ζωή.

γ) Η εκμάθηση της γλώσσας και των εκφραστικών μέσων αποτελεί μια ακόμα σημαντική λειτουργία της οικογένειας, καθώς αυτά επιτρέπουν στο άτομο την επικοινωνία του με τα άλλα μέλη της κοινωνίας. Η εκμάθηση γίνεται ανάλογα με την ηθικοπνευματική υπόσταση της οικογένειας.

δ) Η οικογένεια ασκεί καθοριστική επίδραση στο νέο άνθρωπο ως προς τη χάραξη των στόχων του, την έκταση και τα όρια της φιλοδοξίας του, τόσο στον προσωπικό όσο και στον επαγγελματικό τομέα.

Επομένως, η οικογένεια είναι ο πιο καθοριστικός παράγοντας για τη διαμόρφωση του νέου ανθρώπου και ο ρόλος της δε θα αντικατασταθεί ποτέ με τόση επιτυχία από κανένα άλλο φορέα. Για να επιτευχθούν όμως όλα αυτά, ο θεσμός της οικογένειας θα πρέπει να λειτουργεί σωστά.

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ

1. Η τεχνολογική ανάπτυξη και ο καταμερισμός της εργασίας συντέλεσαν, ώστε η οικογένεια να χάσει τον παραδοσιακό της χαρακτήρα.

2. Η διαφοροποίηση των ρόλων των μελών της οικογένειας. Χειραφέτηση της γυναίκας, οικονομική ανεξαρτησία της, εμπλοκή της στην παραγωγική διαδικασία, οικονομική ανεξαρτητοποίηση των νέων.

3. Αποδυνάμωση της οικογένειας από πολλές λειτουργίες της. Η εκπαίδευση, η ψυχαγωγία, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που επιτελούνταν παλαιότερα μέσα στους κόλπους της οικογένειας, σήμερα εκχωρούνται σε άλλους φορείς.

4. Η ευδαιμονιστική αντίληψη και το καταναλωτικό πνεύμα της εποχής καλλιεργούν τον ατομικισμό και αποδυναμώνουν τους δεσμούς των μελών της οικογένειας. Σ’ αυτό επίσης συμβάλλει και το αντικοινωνικό πνεύμα, η αλλαγή αξιών και η ηθική αποχαλίνωση που έχει αποδεσμεύσει τους ανθρώπους από αξίες και συναισθήματα.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

5. Η ανδροκρατική μορφή της. Η ανισοτιμία ανάμεσα στον άνδρα και στη γυναίκα προκαλεί σύγκρουση και επιφέρει δυσαρμονία στη συμβίωση. Αυτή η σύγκρουση έχει κυρίως αρνητικό αντίκτυπο στα παιδιά.

6. Η ανευθυνότητα και η ασυνέπεια των γονιών προς τα παιδιά.

7. Οι αντιθέσεις μεταξύ γονιών – παιδιών. Το «χάσμα των γενεών» εκφράζεται κυρίως στο ιδεολογικό επίπεδο και αυξάνει τους κλυδωνισμούς μέσα στους κόλπους της οικογένειας (έλλειψη διαλόγου και συγκρούσεις).

8. Ο αυξανόμενος αριθμός των διαζυγίων.

9. Η μείωση των γάμων ή οι πρώιμοι γάμοι.

10. Η προτίμηση συμβίωσης κυρίως από τους νέους ανθρώπους.

<u>ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ</u>

Σε ατομικό επίπεδο:

1. Τραυματικές εμπειρίες (ασταθής πνευματική και ψυχολογική συγκρότηση).

2. Αδυναμία κοινωνικοποίησης.

3. Αδυναμία προσφοράς και δημιουργικής δράσης.

4. Αποξένωση – αντικοινωνική συμπεριφορά (ατομικισμός – αδιαφορία για τα «κοινά»).

5. Δημιουργία περιθωριακών ατόμων.

Σε κοινωνικό επίπεδο:

1. Η οικογένεια μεταβάλλεται σε νοσογόνο κύτταρο της κοινωνίας.

2. Επικρατεί κοινωνική ανισότητα. Εμφανίζονται φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας (βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά) και γενικά αποκλίνουσα συμπεριφορά.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

3. Αποξένωση κοινωνικών σχέσεων – ενίσχυση ανταγωνιστικών σχέσεων, συγκρούσεις.

4. Αμφισβήτηση αξιών, κρίση θεσμών, επικράτηση ρευστότητας μέσα στην κοινωνία.

5. Υπογεννητικότητα. Τα ζευγάρια δεν μπορούν να αναλάβουν τις ευθύνες της ανατροφής ενός παιδιού, λόγω των οικονομικών δυσκολιών της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Με τη βοήθεια της παιδείας είναι δυνατόν ν' αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα εκείνα που αποδυναμώνουν τους δεσμούς των μελών της οικογένειας (ευδαιμονιστική αντίληψη, καταναλωτικό πνεύμα, ατομικισμός, αντικοινωνικό πνεύμα).

2. Με την καλλιέργεια του διαλόγου.

3. Με την πληροφόρηση και ενημέρωση των γονιών για θέματα που αφορούν τη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

4. Με την καταπολέμηση του αυταρχισμού και την καλλιέργεια ενός κλίματος δημοκρατικής οικογενειακής ζωής.

5. Με την πληροφόρηση των νέων για τις οικογενειακές υποχρεώσεις, ώστε έτσι να μην προχωρούν απροετοίμαστοι προς το γάμο. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να συμβάλλουν η οικογένεια, το σχολείο και η πολιτεία.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ